

153

۱۱۱
۶۴
آ

بسم الله الرحمن الرحيم

چهار حدیث

حقوق حیوانات

الیاس صالحی

سرشناسه: صالحی الیاس ۱۳۶۳
 عنوان و نام پدیدآور: چهل حدیث حقوق حیوانات/ الیاس صالحی؛ [برای] پژوهشکده علوم و معارف قرآنی علامه طباطبائی (علیه السلام)
 مشخصات نشر: قم: آستانه مقدسه قم، انتشارات زائر، ۱۳۹۷.
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۸۰-۴۹۶-۳
 موضوع: حقوق حیوان ها -- احادیث
 شناسه افزوده: پژوهشکده علوم و معارف قرآنی علامه طباطبائی (علیه السلام)
 ر. ب. ن. دی کنکرة: ۱۳۹۷ ص ۲ / ح ۵ / BP۱۴۱/۵
 ر. ب. ن. دی دیوی: ۲۹۷/۲۱۸
 شمار کتابشناسی ملی: ۵۵۶۱۱۲۱

پژوهش علامه زائر / علامه طباطبائی (علیه السلام)

چهل حدیث حقوق حیوانات

مؤلف: الیاس صالحی

چاپ و نشر: انتشارات زائر

نوبت و سال چاپ: اول / ۱۳۹۸

صفحه آرای: وهب محبی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۶۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۸۰-۴۹۶-۳

دفتر مرکزی: قم / میان شهداء / انتشارات زائر

نمایشگاه دائمی کتاب: حرم مطهر حضرت فاطمه معصومه (علیها السلام)

صحن صاحب الزمان (علیه السلام)

فکس: ۳۲۹۴۱۹۴۲

تلفن: ۳-۳۲۹۴۰۸۵۱

در تلگرام با ما به روز بشید: Telegram channel

@entesharatzajernom

* حق چاپ محفوظ است *

فهرست

۵	مقدمه
۱۱	پیش گفتار
۱۹	نقش حیوانات در زندگی انسان
۲۰	۱. حق حیات
۲۱	۲. کشتن حیوان
۲۲	۳. سخنرانی به نفع حیوان
۲۳	۴. ستم کردن به حیوان
۲۴	۵. آزار حیوان
۲۵	۶. مثله کردن حیوان
۲۶	۷. عقیم کردن حیوان
۲۷	۸. سواری سه نفری بر حیوان
۲۸	۹. نشستن طولانی بر حیوان
۲۹	۱۰. لعن حیوان
۳۰	۱۱. تأمین غذای حیوان
۳۱	۱۲. زدن حیوان به خاطر لغزیدن
۳۲	۱۳. داغ نهادن بر حیوان
۳۳	۱۴. زدن بر صورت حیوان
۳۴	۱۵. مهربانی با حیوان
۳۵	۱۶. حمل بار اضافه
۳۶	۱۷. عدالت در دوشیدن سواری
۳۷	۱۸. رعایت حق بچه حیوان
۳۸	۱۹. به جنگ انداختن حیوانات

۳۹	۲۰. مدارا با حیوان
۴۰	۲۱. سوزاندن حیوانات
۴۱	۲۲. دوشیدن تمام شیر حیوان
۴۲	۲۳. تمیز کردن غذای حیوان
۴۳	۲۴. استراحت و آب و علف حیوان
۴۴	۲۵. جدا کردن حیوان از بچه اش
۴۵	۲۶. گماردن چوبان و سوز و امین
۴۶	۲۷. رعایت سال حیوان و صاحب آن
۴۷	۲۸. شبیخون بر حیوان
۴۸	۲۹. تمیز نگه داشتن اعل حیوان
۴۹	۳۰. نوشاندن مشروب به حیوان
۵۰	۳۱. بریدن نخاع حیوان قبل از ذبح
۵۱	۳۲. شلاق زدن به حیوان
۵۲	۳۳. معیار زدن حیوان
۵۳	۳۴. ناسزا گفتن به خروس
۵۴	۳۵. تازیانه زدن حیوان
۵۵	۳۶. آسان ذبح کردن
۵۶	۳۷. رعایت حق گنجشک
۵۷	۳۸. کشتن بی جای حیوان
۵۸	۳۹. ذبح حیوان در شب
۶۰	۴۰. ذبح حیوان مقابل حیوان
۶۱	منابع

مقدمه

قال الصادق عليه السلام: اعْرِفُوا مَنَازِلَ النَّاسِ عَلَى قَدْرِ رِوَايَتِهِمْ عَنْنَا! جایگاه مردم را با میزان نقل حدیث از ما بشناسید.

قرآن و حدیث و سخنان پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و اهل بیت آن بزرگوار، در سنتون فرهنگ و اندیشه و اخلاق و احکام اسلامی است. قرآن و حدیث پلکان عروج انسان‌ها و میزان تشخیص حق و باطل در زندگی فردی و اجتماعی است. گردآوری، تفکر، تدبر و فهمیدن و تحقیق و تبویب و شرح و تفسیر و حفظ قرآن و معارف حدیثی و نقل آن در محافل مؤمنان و چاپ و نشر کلام خدا و گفتار معصومین علیهم السلام از توفیقات

بزرگ الهی به گروهی از مؤمنان است که در طول تاریخ تداوم داشته و همیشه گروهی قاری و حافظ و محدث و مفسر و مترجم و استاد علوم قرآن و حدیث در جای جای کشورهای اسلامی حضور داشته و در مساجد و مدارس و مجالس دینی، کلام خدا و سخنان معصومان (علیهم السلام) را به فرزندان اسلام می‌آموختند و به تدریس قرآن و حدیث اهتمام داشتند و سخنان اهل بیت (علیهم السلام) را منتشر می‌کردند. اخیراً در صداوسیما و فضای مجازی، برخی جوانان و اندیشمندان امت، پرچم فرهنگ و علوم قرآنی و حدیثی را بر دوش گرفته‌اند و با نشر معارف آسمانی، در اصلاح فکر و اخلاق و رفتار، می‌کوشند.

بدون تردید سعادت دو جهانی امت اسلامی در گروه قرآن‌شناسی و حدیث‌شناسی و عمل بر اساس

این دو گوهر آسمانی است.

حدیث خوانی و ترجمه و تفسیر و تفقه و تدبر در کلام نور، دل‌ها را نورانی، اندیشه‌ها را روشن و رفتار و گفتار مسلمان را اصلاح می‌کند.

یکی از توفیقات الهی به مسئولان آستان مقدس حضرت معصومه علیها السلام چاپ و نشر آثار ارزشمند حدیثی از جمله چهل حدیث‌های موضوعی کوتاه و کاربردی است که چهل عنوان آن در سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۹ ش، منتشر و سپس در کتاب ارزشمند «گلستان حدیث» توسط انتشارات زائربه زیور چاپ آراسته شد. در سایه عنایات حضرت فاطمه معصومه علیها السلام و برکات حوزه مقدسه قم. در مدتی اندک مجموعه دیگری از چهل حدیث‌ها با یاری گروهی از اهل قلم حوزه فراهم آمد و توسط دو ارزیاب همکار حجج اسلام

استاد جواد محدثی و محمود مهدی پور مورد بررسی و دقت قرار گرفت.

برای پیشگیری از تکرار و رعایت جامعیت هر چهل حدیث در موضوع خاص خود و دقت در محتوای حدیث آیین نامه ای فراهم شد و از بین صدها حدیث، چهل کلام نورانی توسط مؤلفان گرامی انتخاب، عنران گذاری، ترجمه و اعراب گذاری و آماده صفحه آرایی و انتشار گردید.

مجموعه های حدیثی به دلیل جایگاه بلند عترت علیهم السلام در قلب امت اسلامی و با توجه به نیازهای روز و کوتاهی عبارات و مصونیت از افکار شخصی و گروهی به سرعت مورد قبول افکار عمومی قرار می گیرد و بارها تجدید چاپ می شود. این دفتر حدیثی، حاصل تلاش برادر گرامی آقای الیاس صالحی است که در موضوع

حقوق حیوانات، شما را مهمان کلام نورانی اهل بیت (علیهم السلام) کرده است. امیدواریم مورد استفاده خوانندگان گرامی قرار گیرد.

در پایان با سپاس از حمایت‌ها و رهنمودهای سازنده تولیت محترم آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه (علیها السلام) حضرت آیت‌الله سید محمد سعیدی دامت برکاته و تلاش‌ها و زحمات معاون محترم فرهنگی و جناب حجت‌الاسلام والمسلمین محمود مهدی‌پور دامت توفیقاته و دیگر همکاران عزیز پژوهشگر و انتشارات را ارج می‌نهم.

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

قم - آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه (علیها السلام)

پژوهشگر علوم و معارف قرآنی علامه طباطبایی

گروه حدیث

پیش گفتار

حیوانات، بخشی از جامعه طبیعی و زیست محیطی را تشکیل می دهند و در برقراری توازن در نظام طبیعت، غیرقابل انکاری دارند. حضرت علی (علیه السلام) موجودات و حیوانات و پرندگان و به طور کلی محیط زیست را عناصری به هم پیوسته و مکمل یکدیگر می داند که به رغم اختلاف ها و تفاوت ها ارزش ذاتی یکسانی در نظام هستی دارند. برخی حیوانات در زمان پیامبر ﷺ و امامان معصوم (علیهم السلام)، مهم ترین وسیله نقلیه مردم بود و در فعالیت های روزمره زندگی مردم جایگاه ویژه داشته و پیشوایان دین در سیره و رفتار خود احکام بهره گیری از حیوانات را بیان کرده و دیگران را نیز به آن ترغیب کرده اند.

انجمن های حمایت از حقوق حیوانات چند سالی

است در سراسر دنیا متوجه حیوانات و حق و حقوق آنها شده‌اند در حالی که اسلام قرن‌ها پیش با لطافت و دقت تمام به این مسئله مهم توجه کرده است. دین اسلام، درباره دفاع از حیوانات و حمایت آنها نیز قوانین و مقرراتی وضع کرده که بیان‌گر جامعیت و مهرآمیز بودن آن است. در روایات و آموزه‌های دینی اسلام سفارش‌ها و رفتارهای اعجاب‌انگیزی درباره ترحم بر جانداران بیان شده است. ترحم بر حیوان موجب پاداش؛ و آزار و اذیتش، باعث عذاب دنیا و آخرت است؛ در کتاب‌های روایی و فقهی فصل‌هایی در این زمینه نگارش یافته است. نگهداری حیوانات به علت نداشتن زبان و عدم قدرت بر تکلم برای بیان رفع نیازهایشان اعم از تشنگی، گرسنگی، بیماری، بیان درد و غیره، مسئولیت، بیشتری را بر عهده انسان

می‌گذارد.

قرآن کریم در موارد مختلفی درباره حیوان‌ها سفارش کرده است و همه موجودات را مانند انسان‌ها دارای نظام اجتماعی برشمرده است؛ انسان‌ها و حیوانات را در حق بهره‌برداری از طبیعت برابر دانسته است.^۱ به دلیل این‌که حیوانات دارای شعور و ادراک در عالم خودشان هستند از حق حیات و وجود برخوردارند.^۲ حیوانات مانند انسان‌ها از حقوق خاص خویش مانند حق حیات، حق درمان، حق آرامش، حق زیست جمعی، حق پرهیز از هر نوع خشونت، حق پرهیز از هرگونه نسل‌کشی، حق استفاده از طبیعت و مانند آن‌ها برخوردارند و هرگونه تعدی و تفریط نسبت به آن‌ها

۱. سوره فرقان آیه ۴۹، سوره سجده، آیه ۲۷.

۲. سوره انعام آیه ۳۸.

یا حقوق آنها، موجب مسئولیت است. اهتمام اسلام بر حفظ جان و رفع تشنگی حیوان به حدی است که اگر آبی را که به مقدار وضو گرفتن در اختیار ما است و حیوانی در حال جان دادن است باید آب را به حیوان داد و با تیمم نماز خواند.^۱ وجوب رسیدگی به حیوان تنها محدود به وجود غذا نیست. بلکه بر مالک آن واجب است آب و داروی آنها را تهیه نماید و در صورتی که نزد او نباشد، اقدام به خریداری آن کند.^۲

هر چند خداوند برخی از حیوانات را برای استفاده انسان خلق کرده و در خدمت انسان قرار داد، اما به انسان اجازه بهره‌کشی‌های خودخواهانه و جاه‌طلبانه و ظالمانه که سلامت حیوان را در معرض خطر قرار

۱. توضیح المسائل، آیت‌الله بهجت، مسأله ۵۷۷، ص ۱۱۴.

۲. مجله فقه اهل بیت (علیهم‌السلام)، ج ۴۸، تلخیص و با اندکی تصرف از صص ۱۴۸ تا ۱۶۱.

می‌دهد، نداده است. سلامت حیوان بر بهره‌برداری انسان مقدم است و مالک حیوان تا جایی حق استفاده از حیوان را دارد که سلامت حیوان به خطر نیفتد.

استفاده و بهره‌بری انسان از حیوان باید با توان و قدرت حیوان تناسب داشته باشد اگر حیوانی تنها برای شیردهی است نباید برای کار از آن بهره برد و اگر حیوان توان حمل مقدار معینی از بار را دارد نباید بیشتر از آن میزان بار را بر آن حمل کرد و اگر چند حیوان دارد نباید همه بارها را بر یک حیوان بار کند.^۱

اگرچه بارکشی بیش از اندازه حیوان و بهره‌بری نامناسب، در کوتاه مدت برای انسان سودمند است اما این کار نه تنها در زمان حمل بار به حیوان آسیب می‌رساند و به حیوان ظلم می‌شود و گناه است در

دراز مدت، نیز بهره‌بری ما از حیوان را کاهش می‌دهد و حیوان ناقص شده و به جای آن که حیوان در اختیار انسان باشد باید انسان در اختیار حیوان قرار بگیرد، انسان باید حقوق حیوان را در بردن به چراگاه، بارکشی، سواری گرفتن و استراحت دادن و حتی درشتی کردن نیز رعایت کند.

در وقت بیداری و نیز در وقت مشرف به مرگ باید رسیدگی غذایی کند و پاداشی را که خدای متعال برای رسیدگی به حیوان مشرف به مرگ برای انسان لحاظ کرده کمتر از ایام متعارف نخواهد بود. در منابع فقهی نیز بخشی در خصوص رعایت حقوق حیوانات از جمله ضرورت نفقه حیوانات وجود دارد، در خصوص ضرورت نفقه حیوانات آمده است: اگر کسی حیوانی را مالک شود چه حلال گوشت چه حرام گوشت

رسیدگی و نفقه آن حیوان بر او واجب است؛ اگر چه آن حیوان مشرف به مرگ باشد و نتوان از او انتفاعی برد^۱ این نفقه شامل خوراک، آب، مسکن، دارو و هر چیز ضروری برای ادامه حیات حیوان می باشد. علاوه بر نفقه خود حیوان، مراقب تأمین وسایل ادامه حیات بچه حیوان نیز باشد و اگر جاندار بچه شیرخوار داشته باشد، باید به اندازه کفایت تغذیه بچه، شیر در پستان مادر باقی گذارد. تضییع حقوق حیوانات طبق قانون مجازات اسلامی جرم بوده و به نرعی ترویج خشونت نیز محسوب می شود.

پیامبر اسلام و اهل بیت علیهم السلام روایات بسیاری در مورد رعایت حقوق حیوانات اهلی و وحشی، حلال گوشت و حلال گوشت از زمانی که حیوانی به دنیا می آید

۱. الروضة البهية فی شرح اللمعة الدمشقية، شهید ثانی، ج ۵، ص ۴۸۱.

تا زمانی که ذبح می شود بیان کرده اند در این نوشته
چهل حدیث روشن گر در مورد حقوق حیوانات به
خوانندگان گرامی تقدیم می شود.

الیاس صالحی